

Vastuullinen ruokaketju rakentuu alkutuotannon ja jalostuksen yhteistyöllä

26.11.2026

Mistä syntyy vastuullinen elintarvike? Sen taustalla on valintoja, joita tehdään koko ruokaketjussa viljelykasvin valinnasta tuotteen jalostukseen, pakkaamiseen ja markkinointiin. Viljelijä voi kehittää maan kasvukuntoa, tehostaa ravinteiden hyödyntämistä ja vahvistaa luonnon monimuotoisuutta. Elintarvikeyritys puolestaan voi parantaa raaka-aineiden käytön tehokkuutta, vähentää energiankulutusta ja kehittää tuotteidensa vastuullisuutta. Yhteistyö auttaa tunnistamaan, miten toimet tukevat toisiaan ja missä tarvitaan yhteisiä ratkaisuja.

Alkutuotannon ja jalostuksen vastuullisuustyötä yhdistävät laadukas raaka-aine, tuotannon kannattavuus, toimitusvarmuus ja ympäristökuormituksen vähentäminen. Näiden tavoitteiden edistäminen edellyttää ymmärrystä sekä maatilan arjesta että jalostavan yrityksen tarpeista.

Kestävyys rakentuu viljelyn perustyössä

Suuri osa alkutuotannon vastuullisuustyöstä toteutuu viljelyn jokapäiväisissä ratkaisuissa. Maan kasvukunnosta ja vesitaloudesta huolehtiminen, monipuolinen viljelykierto sekä tarpeenmukainen lannoitus ja kasvinsuojelu luovat perustaa kestävälle tuotannolle. Niiden kehittäminen tarjoaa mahdollisuuksia parantaa sekä tuotannon tuloksia että ympäristön tilaa.

Esimerkiksi maan kasvukunnon ja vesitalouden parantaminen tukevat satovarmuutta ja ravinteiden

hyödyntämistä. Viljelijälle tämä voi näkyä tasaisempina satoina ja tuotantopanosten tehokkaampana käyttönä, jalostajalle raaka-aineen tasaisempana saatavuutena ja laatuna. Viljelykierron suunnittelussa voidaan puolestaan etsiä ratkaisuja, jotka tukevat pellon kasvukuntoa ja vastaavat yritysten raaka-ainetarpeisiin.

Yhteisessä vastuullisuustyössä on tärkeää tunnistaa maatiloilla jo tehtävä työ ja rakentaa kehittämistä sen varaan. Näin vastuullisuus kytkeytyy osaksi viljelyn suunnittelua ja tilan omia tavoitteita.

Teknologia ja viljelijän kokemustieto täydentävät toisiaan

Tuotannon kehittämisessä tarvitaan sekä teknologian tuottamaa tietoa että viljelijän käytännön osaamista. Ruokaketjun toimijoilla on toisiaan täydentävää tietoa, jonka jakaminen ja yhteinen tulkinta auttavat ymmärtämään tuotannon lähtötilannetta ja kehittämismahdollisuuksia.

Viljelyssä tämä tarkoittaa esimerkiksi satelliitti- ja droonikuvien yhdistämistä lohkolla tehtyihin havaintoihin. Kuvista voidaan tarkastella kasvuston tasaisuutta, ja viljelijän tuntemus lohkon vesitaloudesta, maalajeista ja viljelyhistoriasta auttaa selvittämään vaihtelun syitä. Yhteinen tulkinta antaa paremmat lähtökohdat toimien suunnitteluun.

Havaintojen pohjalta viljelijä ja jalostava yritys voivat arvioida, mihin kehittäminen kannattaa kohdistaa ja millaisia ratkaisuja tilalla voidaan kokeilla. Viljelijän kokemustieto auttaa valitsemaan olosuhteisiin ja käytännön työhön sopivat toimet. Jalostava yritys tuo keskusteluun raaka-aineen laatuun ja käyttöön liittyvät tarpeet. Kun molemmat osallistuvat suunnitteluun ja tulosten arviointiin, tuotettu tieto palvelee kummankin päätöksentekoa.

Yhteiset tavoitteet käytännön toimiksi

Yhteinen vastuullisuustyö alkaa kehittämistarpeiden tunnistamisesta. Millaisia ominaisuuksia raaka-aineelta tarvitaan? Mitkä tekijät rajoittavat niiden saavuttamista? Millä toimilla voidaan parantaa tuotannon edellytyksiä ja vähentää ympäristövaikutuksia?

Jalostava yritys voi tukea alkutuotantoa välittämällä tietoa raaka-aineiden laatuvaatimuksista ja niiden merkityksestä jalostuksessa. Yhteisissä koulutuksissa voidaan käsitellä esimerkiksi sadon laatua, maan kasvukuntoa ja ravinteiden käyttöä. Ajankohtainen tiedottaminen ja viljelijöiden kokemustenvaihto auttavat soveltamaan tietoa käytäntöön.

Yhteistyö voi ulottua myös uuden teknologian käyttöönottoon. Yritys voi järjestää asiantuntijaopastusta esimerkiksi datan hyödyntämiseen tai tulkintaan, tukea viljelytietojen kokoamista tai tarjota mahdollisuuksia tutustua mittaus- ja havainnointimenetelmiin. Yhdessä voidaan arvioida, millainen tieto auttaa ratkaisemaan tilan tunnistamia haasteita ja tukee tuotannon suunnittelua.

Käytännön ratkaisuja voidaan kehittää yhteisissä tilakokeiluissa. Niissä voidaan tarkastella esimerkiksi

lajikkeiden, lannoituksen tai viljelymenetelmien vaikutuksia sadon määrään ja jalostuksessa tarvittavaan laatuun. Viljelijän paikallistuntemus ja jalostajan tieto raaka-aineen käyttötarpeista täydentävät toisiaan. Tulosten yhteinen tarkastelu auttaa tunnistamaan molempien tavoitteita palvelevia ratkaisuja.

Yhteinen ymmärrys vahvistuu ruokaketjuun tutustumalla

Tulevaisuuden ilmastoviisas ruokajärjestelmä Etelä-Pohjanmaalla (TIRE) -hankkeessa vahvistetaan maatilojen ja elintarvikealan yritysten ilmasto- ja vastuullisuustyötä. Tavoitteena on vähentää kasvinviljelyn kasvihuonekaasupäästöjä, lisätä maaperän hiilensidontaa sekä kehittää alkutuotannon ja elintarvikeyritysten yhteistyötä.

Yhteisen vastuullisuustyön tueksi hankkeessa kehitettiin ThingLink- alustalla interaktiivinen **Yhdessä kestävään ruokaketjuun – työkalu alkutuottajien ja elintarvikeyritysten yhteistyöhön**. Työkalu tarjoaa viljelijöille tietoa kestävistä viljelyratkaisuista ja elintarvikeyrityksille oman tuotannon vastuullisuuden kehittämisestä. Samalla se auttaa tutustumaan ruokaketjun muiden toimijoiden käytäntöihin, tarpeisiin ja vastuullisuusnäkökulmiin. Sisällöt tukevat sekä oman osaamisen syventämistä että yhteisen ymmärryksen rakentamista. Niitä voi hyödyntää itsenäisesti sekä yhteisissä koulutuksissa ja keskusteluissa, joissa tunnistetaan toimijoita yhdistäviä tavoitteita ja kehittämismahdollisuuksia.

Työkalu toimii oppimisympäristönä, jossa käsitellään maan kasvukuntoa, pölyttäjiä, luonnon monimuotoisuutta ja näitä tukevia viljelytoimia. Käyttäjä voi tutustua myös maidon, viljan ja lihan tuotantoon, erikokoisiin elintarvikeyrityksiin sekä kauran, öljykasvien ja pellavan viljelyyn. Oppimisympäristöön liitetty IKET-hiilijalanjälkilaskuri auttaa perehtymään tuotannon ilmastovaikutuksiin ja niihin vaikuttaviin tekijöihin.

Sisällöt on tuotettu Luonnonvarakeskuksen ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun asiantuntijoiden yhteistyönä. Kehittämisessä on hyödynnetty myös pilottiviljelijöiden ja elintarvikeyritysten kokemuksia ja palautetta.

Hyödyt syntyvät yhteisestä tekemisestä

Yhteinen vastuullisuustyö voi vahvistaa viljelijän osaamista, tukea tuotannon kehittämistä ja tehdä tilalla toteutettuja toimia näkyviksi. Jalostajalle yhteistyö tarjoaa mahdollisuuden ymmärtää raaka-aineen tuotantoa, ennakoida saatavuuden ja laadun haasteita sekä kehittää tuotteiden vastuullisuutta yhdessä tuottajien kanssa. Molemmat saavat käyttöönsä osaamista ja näkökulmia, joita oman toiminnan tarkastelu yksin ei tuottaisi.

Yhdessä kestävään ruokaketjuun – työkalu tarjoaa yhteistyölle tietopohjaa ja auttaa hahmottamaan ruokaketjun eri vaiheiden yhteyksiä. Sisällöt avaavat keskustelua siitä, mitä vastuullisuus tarkoittaa toimijoiden arjessa ja millaisia tavoitteita voidaan edistää yhdessä. Käytännön hyödyt syntyvät, kun ymmärrys siirtyy viljelyn suunnitteluun, raaka-aineiden laadun kehittämiseen ja yhteisiin kokeiluihin.

Kuva 1. Yhdessä kestävään ruokaketjuun – työkalu alkutuottajien ja elintarvikeyritysten yhteistyöhön tarjoaa käytännönläheistä tietoa ja mahdollisuuksia yhteistyön edistämiseen (kuva: Anne Tammela).

TIRE-hankkeessa toteutettuun **Yhdessä kestävään ruokaketjuun** – työkalu alkutuottajien ja elintarvikeyritysten yhteistyöhön voit tutustua täällä: TIRE – Tulevaisuuden ilmastoviisas ruokajärjestelmä Etelä-Pohjanmaalla

Tämä artikkeli on kirjoitettu osana Euroopan unionin osarahoittamaa Tulevaisuuden ilmastoviisas ruokajärjestelmä Etelä-Pohjanmaalla (TIRE) -hanketta. Hanke on saaneet EU:n maaseuturahoitusta Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselta, jonka tehtäviä hoitaa nykyisin Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus. Hanketta toteuttavat Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Luonnonvarakeskus.

Anne Tammela
Projektityöntekijä
SEAMK

Raisa Leppänen
Projektipäällikkö
SEAMK